

СУЧАСНИЙ СТАН ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО РОЗМЕЖУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛУ ПОВНОВАЖЕНЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ І ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Москаль Денис Денисович

*здобувач кафедри адміністративного,
кримінального права і процесу*

Міжнародного університету бізнесу і права

На сучасному етапі Центр політико-правових реформ презентував проєкт Концепції щодо розмежування та розподілу повноважень місцевого самоврядування і виконавчої влади, здійсненого у рамках реалізації проєкту «Підтримка формування державної політики розвитку місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» [1].

Актуальність проблеми відзначив і Керівник Офісу Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентові України В'ячеслав Негода: «Незважаючи на те, що з 2020 року, після утворення нового адміністративно-територіального устрою на базовому і субрегіональному рівні, всі громади мають однаковий статус, вони усі є рівними і повинні мати однакові повноваження, закон про місцеве самоврядування цього не дає. Застарілим у питанні розподілу повноважень є і закон про місцеві державні адміністрації. Крім того, не вирішено залишається й проблема з функціями районних рад, у яких немає ресурсів, але з юридичної точки зору вони мають купу повноважень. Тому дуже добре, що експерти не полишають спроб допомогти законотворцям узгодити нормативну базу з сучасними реаліями» [1].

Голова підкомітету з питань адміністративно-територіального устрою Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Віталій Безгін визначив проблему, винесену на обговорення, як наріжну та висловив сподівання, що в 2024 році буде створений практичний документ з обґрунтуваннями, з оцінками, з моделями, який ляже в основу змін до законодавства у питанні розмежування повноважень. «Маємо докорінно переосмислити розмежування повноважень між державною і місцевою владою, а також між щаблями місцевого самоврядування. І тут складність ще й в тому, що ми маємо субрегіональний рівень, передбачений Конституцією, тому, говорячи про подальше розмежування повноважень, треба

промоделювати дві версії: з субрегіональним рівнем та без нього», – зауважив народний депутат України Віталій Безгін [1].

Варто вказати, що наведена ініціатива є складовою євроінтеграційних прагнень нашої держави, оскільки підтримуючи Європейську хартію місцевого самоврядування, кожна з країн ЄС імплементує її, враховуючи особливості й виклики своєї держави [2].

Аналізуючи законодавство щодо повноважень ОМС та органів виконавчої влади (а це понад 100 НПА у 25 сферах), фахівці Центру політико-правових реформ дійшли висновку, що саме на цьому етапі важливо запропонувати критерії розмежування повноважень місцевого самоврядування між рівнями адміністративно-територіального устрою, ОМС та місцевими органами виконавчої влади задля виявлення та усунення їхнього дублювання [2].

Також експерти робочої групи з розмежування повноважень ЦППР провели соціологічне дослідження (анкетування) щодо розмежування повноважень місцевого самоврядування, у якому взяли участь представники ОМС 155 територіальних громад із 23 областей України [2].

Концепція має на меті створення класифікації повноважень за видами, відповідно до ролі державної політики, визначення меж законодавчого регулювання повноважень у Законі «Про місцеве самоврядування в Україні», у галузевих законах та умов передачі повноважень від держави до органів місцевого самоврядування. Мета Концепції також і в усуненні дублювань, розмежування повноважень у системі органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципом субсидіарності [2].

Крім того на меті й створення достатніх матеріальних і фінансових умов для забезпечення виконання повноважень органами місцевого самоврядування, а також вирівнювання територіальних фінансових диспропорцій та забезпечення населення якісними адміністративними й соціальними послугами [1].

В Концепції розподіл повноважень викладено як по видах, так і за ознаками. Види та ознаки – це різні виміри повноважень. Організаційні повноваження передбачають внутрішню організацію діяльності органів місцевого самоврядування. Це як формується рада, її комітети, порядок її діяльності, взаємодія з виконавчими органами цієї ради. А от адміністративно-регуляторні спрямовані на третіх осіб. Це, зокрема, право регулювати ставки місцевих податків та зборів, надавати дозволи, ліцензії тощо. Але найбільша група повноважень стосується бюджетно-секторальних, тобто сервісної діяльності ради та її виконавчого органу. Концепція найбільше акцентується саме на розподілі повноважень цього напрямку за різними видами [2].

В Концепції делеговані повноваження розділено на три категорії. Так, передані повноваження передбачають надання обов'язкових для

всіх мешканців відповідної вікової категорії послуг – це насамперед, середньої освіти. Тому держава зобов'язана гарантувати належний рівень надання цих послуг та відповідне фінансування. До речі, якщо старша дошкільна освіта законом буде віднесена до обов'язкових, то ця послуга перейде до категорії переданих. Закріплені ж повноваження забезпечують послуги, які мешканець отримує за зверненням, наприклад, позашкільна освіта. Надання таких послуг теж підкріплюється фінансовим ресурсом, наданим державою. Новинкою виглядає виділення доручених повноважень, які на практиці є поширеними, зокрема, у сфері соціального захисту, адміністративних послуг. Це послуги, які надаються виконавчими органами місцевого самоврядування замість держави там, де створення відповідних державних органів виглядає неефективним. Якщо по організації надання переданих та закріплених повноважень рішення приймає місцева рада, відповідно до букви Європейської хартії, то для доручених процедури мають чітко визначатися законом і підзаконними актами. Рада не може здійснювати регулювання в цій сфері, за винятком визначення штатної чисельності відповідних виконавчих підрозділів [2].

Передані повноваження фінансуються за рахунок субвенцій, які розраховуються за формулою, і обсяг таких повноважень має відповідати тим вимогам, які визначаються законом. Доручені повноваження забезпечені теж субвенціями, які носять компенсаційний характер. Тобто видатки на утримання відповідного апарату мають бути пронормовані. Головна умова – вони не можуть бути меншими за ті, які держава мала б заплатити за утримання власних органів, які надають такі послуги. А от закріплені повноваження забезпечуються шляхом закріплення за місцевими бюджетами частини загальнодержавних податків, насамперед, ПДФО, як найбільш стабільного та прогнозованого податку. Така частка розраховується як сума обсягів закріплених повноважень, що ділиться на прогнозний показник ПДФО [2].

Щодо власних повноважень має здійснюватися тільки нагляд за законністю. І його має здійснювати орган загальної компетенції – місцева державна адміністрація. А от щодо делегованих, то крім нагляду за законністю, має бути фаховий контроль за ефективністю, відповідністю норм та нормативів. Щодо доручених – також на предмет доцільності та дотримання порядку їхньої реалізації. Це мають робити спеціалізовані інспекції [2].

Усвідомлення необхідності продовження реформ в Україні, зокрема процесу децентралізації влади та оптимального розподілу повноважень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування зумовлено тим, що європейське співтовариство воліє бачити у своєму колі самодостатніх партнерів, тобто держави з проведеними

реформами, міцною й гнучкою системою влади, ефективною економікою, прозорим бюджетуванням тощо.

Література:

1. Результати обговорення концепції щодо розмежування та розподілу повноважень місцевого самоврядування і виконавчої влади URL: <https://pravo.org.ua/rezultaty-obgovorennya-kontseptsiyi-shhodo-rozmezhuвання-ta-rozpodilu-povnovazhen-mistsevogo-samovryaduvannya-i-vykonavchoyi-vlady>

2. Козюк Я. Розмежування та розподіл повноважень органів місцевого самоврядування. Про проект Концепції URL: <https://pravo.org.ua/blogs/rozmezhuвання-ta-rozpodil-povnovazhen-organiv-mistsevogo-samovryaduvannya-interv-yu-z-avtoramy-proyektu-kontseptsiyi/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-351-7-105>

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗАХИСТУ ВИКРИВАЧІВ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Сидорчук Інна Сергіївна

студентка 1 курсу магістратури факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)

Національного університету «Одеська юридична академія»

У сьогоднішніх умовах подолання корупції є одним із пріоритетних напрямів розвитку України, а ефективним засобом такої боротьби є інститут викривачів, який законодавчо був закріплений у 2019 році в Законі України «Про запобігання корупції». Проте громадяни досить обережно ставляться до перспективи ставати викривачами, і це пояснюється страхом людей зазнати розправи від корупціонерів, втрати робочого місця, а також громадянського осуду. Тому для підвищення культури викриття випадків корупції варто забезпечити ефективний захист викривачів, в тому числі відповідно до міжнародних стандартів. Сьогодні в Україні все ще немає належного захисту для тих, хто викриває корупцію, немає ефективної інфраструктури та інституційних засобів, які б повністю гарантували безпеку викривачів. Однак, відповідно до міжнародних документів, ратифікованих Україною, держава зобов'язана забезпечити такий захист.